

Läkemedel mot smärta

Cancer och cancerbehandling kan göra att du får ont. Det är viktigt att du får behandling mot smärtan, för att du ska må så bra som möjligt. Berätta för din läkare eller kontaktsjuksköterska om du har ont, så att du kan få hjälp.

Bra smärtlindring påverkar dig positivt både fysiskt och psykiskt. Det gör det lättare för dig att vara aktiv, vilket är viktigt för både cancerbehandlingen och din livskvalitet. Det kan också göra att du sover bättre och känner dig gladare.

Smärtstillande läkemedel är en viktig del av behandlingen mot smärta. För att kunna ge bäst behandling behöver vårdpersonalen veta var och när du har ont, hur stark smärtan är och hur du upplever den. Det finns olika typer av smärta, och beroende på typen fungerar olika behandlingar olika bra.

Ta dina läkemedel enligt ordination, för att hålla en jämn nivå och undvika plötslig smärta. Målet är att förebygga smärta. När du börjar med ett nytt läkemedel eller ändrar dosen behöver du ofta vara i kontakt med vården flera gånger för att hitta en dos som passar dig. Berätta om du får biverkningar, så att du kan få hjälp att hantera dem.

I början av en regelbunden smärtstillande behandling kan du känna dig tröttare än vanligt. Det går oftast över och beror på att kroppen slappnar av efter att ha varit spänd av smärtan. Om din smärta är svårbehandlad kan remiss skickas till smärtklinik eller smärtspecialist. Det finns olika sorters läkemedel mot smärta, som minskar smärtan på olika sätt. Du kan behöva kombinera olika sorter för att få kontroll på smärtan. Här kan du läsa om de vanligaste sorterna.

Paracetamol

Ofta får du börja med läkemedel som innehåller det verksamma ämnet paracetamol. Det kan räcka som behandling. Om du använder paracetamol på rätt sätt och i rätt doser, är det ovanligt med biverkningar.

Antiinflammatoriska läkemedel

Antiinflammatoriska läkemedel innehåller verksamma ämnen som ibuprofen eller acetylsalicylsyra. De kallas också NSAID-preparat eller cox-hämmare. De dämpar smärta genom att dämpa inflammation i kroppen.

Antiinflammatoriska läkemedel kan ge magbesvär som illamående, ont i magen och diarré. De kan också öka risken för magsår. Du kan därför behöva läkemedel för att skydda magslemhinnan. Andra biverkningar kan vara huvudvärk, hudutslag och yrsel. Cox-hämmare kan även öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar, som hjärtinfarkt och stroke.

En del biverkningar är gemensamma för alla antiinflammatoriska läkemedel, men risken för biverkningar kan vara olika stor. Din läkare bedömer vilket läkemedel som är bäst för dig. Antiinflammatoriska läkemedel är i vissa fall inte bra att ta samtidigt som du behandlas med cytostatika. Prata därför med din läkare eller kontaktsjuksköterska innan du använder receptfria antiinflammatoriska läkemedel.

Kortison

Kortison kan ges för att minska smärta som beror på inflammation. Kortison kan även minska smärta som orsakas av tryck från tumörer på nerver eller andra organ. Oftast ges kortisonet under en begränsad tid, som en kur. När du ska sluta med läkemedlet behöver det trappas ner. Din läkare eller kontaktsjuksköterska berättar för dig hur du ska trappa ner.

3. BEHANDLING

Annan behandling

Biverkningar du kan få är munsvamp, höjt blodsocker, ökad aptit och svårt att sova. Vid längre tids användning eller högre doser kan en biverkan vara omfördelning av kroppsfett så att du blir rundare i ansiktet och på bålen.

Kortison kan ge magbesvär och kan också öka risken för magsår. Du kan därför behöva läkemedel för att skydda magslemhinnan.

En del biverkningar är gemensamma för alla antiinflammatoriska läkemedel, men risken för biverkningar kan vara olika stor. Din läkare bedömer vilket läkemedel som är bäst för dig.

Opioider

Opioider kan ges vid både akut och mer långvarig smärta. Läkemedlen kan ha olika namn och finns som till exempel tabletter, plåster och sprutor. En del opioider är långtidsverkande, och tas regelbundet för att förebygga och minska smärta. Dessa kombineras ofta med snabbverkande opioider som du kan ta om du ändå får ont. Din läkare eller kontaktsjuksköterska berättar för dig hur du ska ta läkemedlen.

Alla opioider har liknande biverkningar. Illamående och dåsighet är vanligt i början av behandlingen, men försvinner oftast efter någon vecka. Förstoppning eller problem med magen är också mycket vanligt och brukar vara kvar under hela behandlingen. När du får opioider ska du därför också ta laxerande läkemedel. Andra vanliga biverkningar är muntorrhet, yrsel, förvirring, buksmärta och problem med att kissa.

Vissa är rädda för att bli beroende av opioider. Men om du håller dig inom den rekommenderade dosen är risken liten. Det är smärtan som avgör vilken dos du behöver. När du ska minska dosen eller sluta med läkemedlet behöver det trappas ner. Annars kan du få symtom på abstinens, till exempel rastlöshet, illamående och svettningar. Din läkare eller kontaktsjuksköterska berättar för dig hur du ska trappa ner.

Antiepileptiska och antidepressiva läkemedel

Antiepileptiska och vissa antidepressiva läkemedel används för att behandla nervsmärta, som orsakas av skador eller tryck mot nerver. Ibland får du bara detta läkemedel, ibland får du kombinera den med andra läkemedel.

Först får du en låg dos, som sedan trappas upp. Oftast tar detta ett tag (dagar till veckor). Om du får biverkningar är det vanligast i början eller när du ändrar dosen.

Vanliga biverkningar är yrsel, dåsighet, utmattning, feber och huvudvärk. Vissa biverkningar kan gå över när du tagit läkemedlet ett tag, till exempel trötthet och illamående.

När du ska minska dosen eller sluta med läkemedlet behöver det trappas ner. Annars kan du få symtom på abstinens. Din läkare eller kontaktsjuksköterska berättar för dig hur du ska trappa ner.

När ska jag kontakta vården?

- Om du fortfarande har ont trots att du tar medicinen enligt ordination
- Om du har magbesvär som illamående, ont i magen och diarré.
- Om du får andra besvärliga biverkningar.
- Om du känner dig osäker på hur du ska ta din medicin.